

КОРПОРАТИВНИЙ СЕКТОР ЯК ДЖЕРЕЛО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

О. В. Таранич

Постановка проблеми. Становлення корпоративного сектору України відбувалось із викривленням логіки розвитку ринкових відносин й економічного зростання країни, що створило безліч протиріч щодо управління державною власністю, залучення й виведення зовнішнього та внутрішнього акціонерного капіталу, підвищення міжнародної конкурентоспроможності великих, системних підприємств, а також управління корпоративними правами й їх захисту від рейдерських захоплень. У теперішній час актуальними є питання формування інституційних корпоративних відносин правочину (управління державним капіталом, IPO, розподіл акціонерного капіталу, управлінський контроль), корпоративної соціальної відповідальності, державно-приватного партнерства.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням пошуку ефективних форм корпоративного управління присвячені роботи від класиків політичної економії до марксизму, а також розкриваються в теоріях неокласицизму, монетаризму, кейнсіанства, неоіндустріального розвитку. В Україні питанням становлення та розвитку сучасних економічних систем, корпоратизації промисловості у перехідний період присвячені публікації А. А. Чухна, П. М. Леоненка, А. С. Гальчинського, С. Мочерного, В. М. Геєця, П. І. Юхименка, Ю. М. Бажала, В. П. Семиноженка, Ю. Пахомова, С. Соколенка.

Постановка завдання. Питання розвитку корпоративного сектору України й особливості його державного регулювання мають значну наукову обґрунтованість й актуальність, проте динамізм зовнішнього середовища вимагає пошуку дієвих практичних методів впровадження системи корпоративного управління, що вимагає розуміння і подальшого вивчення базових векторів розвитку корпоративного сектору України.

Метою статті є визначення факторів, що визначають становлення корпоративного сектору як джерела економічного розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Розвиток підприємництва і перехід прав власності підприємств корпоративного сектору України супроводжувався низкою організаційних перетворень, що призвели до втрати великим бізнесом головного завдання щодо відтворювального розвитку та здійснення індустріального прориву.

Перехід системоутворюючих підприємств до приватної власності не супроводжувався оновленням виробничих фондів, залученням внутрішніх і зовнішніх інвестицій, впровадженням високих технологій, підвищенням конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках, залученням до процесів світового поділу праці. Концентрація акціонерного капіталу призвела до створення олігархічних кланів, що використовують політичне лобіювання, юридичний, адміністративний, податковий тиск, позазаконний вплив для перехоплення управлінського контролю, рейдерського захоплення прибуткових підприємств. Такі дії призводять до зупинення технічного прогресу в Україні, підвищення рівня «тінізації» виробничих відносин, зниження ефективності економіки, зокрема, корпоративного сектору.

Таким чином, проблема розвитку корпоративного сектору в Україні має публічний характер, передбачає синергетичне поєднання інтересів як промисловців і підприємців, так і держави, політичних еліт і суспільства в цілому. Актуальним завданням є формування в Україні нового управлінського світогляду, який домінує в розвинених країнах світу, у постіндустріальному суспільстві, що передбачає розділення власності й управління – корпоративного управління, коли професійний менеджмент має на меті кар'єрне зростання за принципами А. Маслоу, що включають принципи соціально-етичного маркетингу (корпоративної соціальної відповідальності), екологізації, енергоефективності виробництва, «виробництва без втрат», TQM, зростання вартості брендів, «участь у прибутках» компанії, входження до регіональних еліт, спонсорінг, благодійність, державно-приватне партнерство.

Однією з причин є низька економічна ефективність державних підприємств, пов'язана з загальною закритістю цієї сфери економіки щодо вхідних і вихідних інформаційних потоків, закритого характеру внутрішніх корпоративних відносин, відсутність координації

органів держуправління щодо управління державними корпоративними правами, регулювання корпоративних відносин і контролю діяльності менеджерів; низька якість менеджменту, зловживання посадовими особами, корупція у сфері державних закупок і штучного банкрутства підприємств.

Заходи з приватизації державних підприємств у теперішній час не сприяють подальшому їх розвитку через заниження їх вартості, спрямування коштів до державного бюджету замість інвестицій в основні засоби та новітні технології. Приватизаційні процеси не пов'язані з розвитком національного фондового ринку, його інтеграції до світових ринків капіталу. Тому національні підприємці й внутрішні інвестори не мають можливості розміщення зовнішніх і внутрішніх інвестицій (запозичень).

Також слід зазначити наявність внутрішніх перешкод у роботі підприємств корпоративного сектору в Україні організаційно-правового характеру щодо захисту від рейдерських захоплень, відчуження активів, протиріч між інтересами менеджерів і власників бізнесу (які обумовлюють додаткові витрати на фінансування заходів управлінського аудиту та контролю); дотримання прав акціонерів із виплат дивідендів, проведення зборів, ведення реєстру.

За спрямованістю діяльність підприємств корпоративного сектору України має характер сировинних монополій, спрямовану на створення та розвиток вертикально інтегрованих виробництв і бізнес-процесів, здатних забезпечити відповідні цикли технологічного відтворення. Як було зазначено на початку роботи, виробництво зосереджено в межах третього-четвертого технологічних укладів, має сировинну спрямованість (передбачає експорт напівфабрикатів) і відповідно занижену додану вартість. Таким чином, мала кількість ФПП і відсутність банківського капіталу (фінансових резервів) з одного боку, з іншого – низька прибутковість бізнесу – обмежують інноваційний розвиток корпоративного сектору в Україні.

Визначена трансформація корпоративної системи України передбачає низку структурних перетворень для підвищення ефективності корпоративної політики, включення стратегії розвитку корпоративних структур (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю) до національної стратегії розвитку країни й її корпоративного сектору.

Висновки та рекомендації. Одним з напрямків розвитку корпоративного сектору в Україні є приведення національного законодавства до світових (європейських) стандартів щодо захисту підприємств і прав акціонерів, яке повинно поширювати використання інструментів фондового ринку до активізації технологічного й інноваційного розвитку великих підприємств, до перетворення сучасного корпоративного сектору на структуру, здатну забезпечувати процес розширеного відтворення.

По-друге, потрібна дієва стратегія розвитку фондового ринку, спрямована на залучення акціонерних товариств до первинного розміщення акцій на внутрішніх і зовнішніх акціонерних площадках, дотримання прав міноритарних акціонерів.

По-третє, розвиток державно-приватного партнерства шляхом встановлення діалогу між територіальними громадами, регіональними елітами, містоутворюючими підприємствами, виробниками продукції, конкурентоспроможної на світовому ринку.

УДК 338.12

ДО ПИТАНЬ ЦИКЛІЧНОСТІ ДОХОДІВ ГАЗОРОЗПОДІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Л. О. Тарасенко

Сучасний стан економіки України характеризується відсутністю високого рівня стабільності, що безпосередньо впливає на фінансовий стан суб'єктів господарювання. В таких умовах, задля забезпечення бажаного рівня ефективності, підприємства потребують правильної організації системи планування та управління доходами і витратами як елемента стратегії розвитку підприємства.